

Naturvärdesinventering NVI

Underlag för detaljplan och bedömning av strandskydd,
Gersnäs, Katrineholms kommun



Ankom: 2024-11-15 Ärende: PLAN.2023.6 Handling: 706961

Kartläggning av biologisk mångfald enligt Svensk Standard 199000:2023
15 november 2024

NATURCENTRUM AB





Beställare

Samhällsbyggnadsförvaltningen
Katrineholms kommun
Organisationsnummer 212000-0340

Beställarens kontaktperson

Yeneba King Liljencrantz
Yeneba.King.Liljencrantz@katrineholm.se

Utförare

Naturcentrum AB
Västanvindsgatan 8
444 30 Stenungsund
Organisationsnummer 556294-9999
Tel. 010-220 12 00
ncab@naturcentrum.se

Projektledare: Lilian Karlsson
Tel. 010-220 12 19
lilian.karlsson@naturcentrum.se

Projektorganisation och kompetensbeskrivning

Lilian Karlsson: Projektledning och rapport.

Naturvårdsbiolog, anställd på Naturcentrum sedan 2014. Arbetar främst med naturvärdesinventeringar och fördjupade artinventeringar av bland annat fladdermöss, grod- och kräldjur. Kandidatexamen i biologi.

Tiina Laantee: Fältinventering och rapport.

Naturvårdsbiolog, ekolog och vattenplanerare anställd på Naturcentrum sedan 2023. Har arbetat i över 30 år med olika typer av naturfrågor, främst i kommunal regi. Detta inkluderar bland annat vattenvård, detaljplaneprocesser, strandskydd och miljöövervakning (naturinventeringar och recipientprovtagning) samt tillstånds- och dispensansökningar. Tiina har en fil.kand. i biologi/geovetenskap.

Kartmaterial

Topografiska kartan hämtad från Lantmäteriets öppna data. Ortofoto ©Metria.

Omslagsbild

Öppen vattenspegel i Lasstorpsdiket, inventeringsområdets norra del.

Foton i rapporten

©Naturcentrum AB

Geodatamängder

Till denna naturvärdesinventering finns tillhörande geodatamängder i enlighet med SIS/TS 199002 levererade till Samhällsbyggnadsförvaltningen i Katrineholms kommun 2024-11-15.

Denna rapport bör citeras

Karlsson, L. & Laantee, T. 2024. Naturvärdesinventering NVI. Underlag för detaljplan och bedömning av strandskydd, Gersnäs, Katrineholms kommun. Naturcentrum AB i pdf-rapport till Samhällsbyggnadsförvaltningen i Katrineholms kommun 2024-11-15. 34 sidor.

Naturcentrums projektnummer

4290

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Inledning.....	5
2.1	Uppdrag.....	5
2.2	Metodik och omfattning.....	5
2.3	Inventeringsområde	5
2.4	Befintliga underlag	7
2.4.1	Naturinventeringar och naturvårdsplaner	8
2.4.2	Beslutade områdesskydd och naturvårdsavtal	8
3	Genomförande och resultat.....	10
3.1	Naturvärdesbiotoper	10
3.1.1	Metodik och genomförande	10
3.1.2	Identifierade naturvärdesbiotoper	12
3.1.3	Objektkatalog för naturvärdesbiotoper.....	14
3.2	Arter	16
3.2.1	Metodik och genomförande	16
3.2.2	Termer, nomenklatur och förkortningar	16
3.2.3	Tidigare fynd av naturvårdsarter/invasiva främmande arter	17
3.2.4	Naturvårdsarter som noterats vid inventeringen	19
3.2.5	Invasiva främmande arter som noterats vid inventeringen.....	20
3.3	Landskapsområden.....	21
3.3.1	Metodik och genomförande	21
3.3.2	Resultat.....	22
3.4	Vattensystem.....	23
3.4.1	Metodik och genomförande	23
3.4.2	Resultat.....	24
3.5	Beskrivning av allén	26
4	Referenser	27
4.1	Publikationer.....	27
4.2	Officiella källor.....	27
4.3	Bilaga – Foton.....	29



1 Sammanfattning

Naturcentrum AB har på uppdrag av Samhällsbyggnadsförvaltningen i Katrineholms kommun genomfört en kartläggning och värdering av biologisk mångfald enligt Svensk Standard för naturvärdesinventering (SS 199000:2023) med detaljeringsgraden medel och naturvärdesklass 1 till 4. Inventeringsområdet har omfattat två delområden, Lasstorpsdiket och ytterligare ett närliggande dike, norr om Katrineholms tätort. Inventeringen omfattar både vattenmiljön och dikenas slanter. Kartläggningen ska utgöra underlag för Länsstyrelsens bedömning av huruvida dikena omfattas av strandskydd. Även en beskrivning av vilka trädarter som ingår i en närbelägen allé ingår i uppdraget.

Lasstorpsdiket är ett rätat och fördjupat vattendrag som i nuläget rinner genom åker- och skogsmark. Vattendraget är kulverterat under Katrineholms tätort i söder och mynnar i sjön Näsnaren, norr om inventeringsområdet. Diket i väster är ett mindre backdike/vägdike som gränsar till åkermark och en närbelägen grusväg. Diket är periodvis vattenförande. Längs med diket löper en björkallé med inslag av ek. Inventeringsområdet är del av ett småbrutet jordbrukslandskap med våtmarker, gårds- och skogsmiljöer kring sjön Näsnaren. I söder finns bebyggelse och infrastruktur i Katrineholms tätort.

Vid fältinventeringen bedömdes Lasstorpsdiket uppnå påtagligt naturvärde, naturvärdesklass 3, baserat på dess karaktär, storlek, organismsamhälle, historik och ekologiska funktion samt indirekta betydelse för Natura 2000-området nedströms. Det lugnflytande vattendraget är vattenförande året runt och har i hela sin sträckning en utpräglad rak fåra, med ett par mindre böjar. Vattendraget rinner genom ett flackt landskap. Botten utgörs av mjukbotten och vegetationen domineras av bladvass med inslag av partier med öppet vatten och glesare växtlighet. Vattendraget omfattas av strandskydd. Diket i västra delen av inventeringsområdet bedömdes inte uppnå någon av de aktuella naturvärdesklasserna. Däremot bedömdes det omfattas av generellt biotopskydd.

Ett landskapsområde identifierades vid inventeringen. Det utgörs av småbrutna jordbruksmarker, våtmarker och vattenmiljöer kring sjön Näsnaren. Landskapsområdet bedömdes som ett värdelandskap främst utifrån dess betydelse för fågelfauna och vattenlevande organismer. Sannolikt har området kring Näsnaren även betydelse för andra artgrupper, såsom grod- och kräldjur samt fladdermöss.

Allén i väster är en dubbelsidig björkallé av vårtbjörk. I allén finns även en grov, bredkronad ek med lågt sittande grenar som bedöms ha funnits på platsen innan de övriga träden planterades. Då eken bedöms vara äldre än 200 år uppnår det även kriterierna för ett särskilt skyddsvärt träd enligt Naturvårdsverkets definitioner. Allén bedöms omfattas av generellt biotopskydd.

2 Inledning

2.1 Uppdrag

Naturcentrum AB har på uppdrag av Samhällsbyggnadsförvaltningen i Katrineholms kommun genomfört en kartläggning och värdering av biologisk mångfald, omfattande Lasstorpsdiket och ytterligare ett närliggande dike vid Gersnäs, norr om Katrineholms tätort. Inventeringen omfattar både vattenmiljön och dikenas slänter. Kartläggningen ska utgöra underlag för Länsstyrelsens bedömning av huruvida dikena omfattas av strandskydd, detta då inventeringsområdet ingår i en detaljplan som för närvarande är under framtagande. Även en beskrivning av vilka trädararter som ingår i en närbelägen allé ingår i uppdraget. Allén omfattas dock inte i övrigt av naturvärdesinventeringen och har därför inte heller bedömts till en slutlig naturvärdesklass.

2.2 Metodik och omfattning

Kartläggningen har genomförts med stöd av krav och vägledning i SS 199000:2023. Leverans av datamängder följer krav enligt Teknisk specifikation TS 199002. Kartläggningen har omfattat de kartläggningstyper som framgår av tabell 1. Ytterligare förtydligande av metodik framgår under respektive kartläggningstyp.

Fältinventering och sammanställning har genomförts under augusti-november 2024. Tider för fältbesök framgår under respektive kartläggningstyp i avsnittet "Genomförande och resultat".

Tabell 1. Kartläggningens överenskomna omfattning. Ytterligare förtydligande finns i avsnittet om genomförande och resultat.

Kartläggningstyp	Förtydligande och tillägg
Naturvärdesinventering (NVI)	Detaljeringsgrad medel. Naturvärdesklass 1 till 4. Minsta karteringsenhet för naturvärdesbiotoper är 1 000 m ² Utöver detta redovisas även vilka trädararter som ingår i den närbelägna allén vid naturvärdesinventeringen.

2.3 Inventeringsområde

Inventeringsområdets läge framgår av figur 1 och dess avgränsning av figur 2.

Inventeringsområdet omfattar Lasstorpsdiket (figur 2, beteckning a) samt ett närliggande dike i väster (figur 2, beteckning b) och inkluderar både vattenmiljöer och slänter. Namnet till trots är Lasstorpsdiket ett vattendrag som rätats och fördjupats, både i åker- och skogsmark. Vattendraget är även kulverterat under Katrineholms tätort i söder och mynnar slutligen ut i fuktmarkerna vid sjön Näsnaren 350 meter



nedströms inventeringsområdet. På sträckan av Lasstorpsdiket som omfattas av inventeringen omges vattendraget av extensivt brukad åkermark med inslag av partier med skog- och buskmark. Vid Stensättersskolan öster om Lasstorpsdiket, utanför inventeringsområdet, finns även ett par våtmarksområden som får tillrinning av dagvatten från skolans hårdgjorda ytor. Diket i väster är ett mindre backdike/vägdike som gränsar till åkermark och en närbelägen grusväg. Längs med diket löper en allé som domineras av björkar och på andra sidan om GC-vägen i väster finns ett större blandskogsområde. I ett landskapsperspektiv är inventeringsområdet del av ett småbrutet jordbrukslandskap med våtmarker, gårds- och skogsmiljöer kring sjön Näsnaaren. Söder och öster om inventeringsområdet finns Katrineholms tätort och infrastruktur.



Figur 1. Inventeringsområdets läge i landskapet.



Figur 2. Inventeringsområdet omfattar diken och vattendrag i två separata områden, Lasstorpsdiket (a) och ett mindre dike i väster (b).

2.4 Befintliga underlag

Relevant miljöinformation har eftersökts från officiella källor, dessa framgår under rubriken "Referenser". Under respektive rubrik nedan presenteras känd miljöinformation som bedöms vara relevant för inventeringsområdet från officiella källor och från regionala, lokala eller övriga underlag.

Underlag från Artdatabanken har varit särskilt viktig när det gäller kännedom om artförekomster, se vidare under arter i avsnitt genomförande och resultat.



2.4.1 Naturinventeringar och naturvårdsplaner

I nära anslutning till det västra diket finns en allé som inventerades år 1980 i samband med Länsstyrelsen i Södermanlands läns alléinventering (1971–1985). Allén bestod då av ek och björk (Länsstyrelsen i Södermanlands län 1980).

Delar av Lasstorpsdiket har pekats ut som öppet dike inom länsstyrelsens arbete med grön infrastruktur, inom ramen för miljömålet *ett rikt jordbrukslandskap*. Hela inventeringsområdet är även del av en vädetrakt för våtmark avgränsad av Länsstyrelsen.

Redan på häradsekonomiska kartan (1859–1934) är inventeringsområdet markerat som åker. På den ekonomiska kartan från 1950-talet framgår även allén i väster.

Lasstorpsdiket rinner genom gyttjelera och kärrtorv med ett mindre område lera uppströms. Diket i väster är beläget i gränslandet mellan sandig morän, urberg och glacial lera.

Inom arbetet med miljö kvalitetsmålet *Levande sjöar och vattendrag* har Naturvårdsverket även pekat ut Näsnaren som ett *särskilt värdefullt vatten (natur)*, utifrån dess betydelse som häcknings- och rastlokal för änder.

Näsnaren har avgränsats som en våtmark med högt naturvärde vid våtmarksinventeringen (VMI).

Vid Lasstorpsdikets utlopp i Näsnaren finns även ett sumpskogsobjekt som avgränsats av Skogsstyrelsen, en kärrsumpskog som domineras av glasbjörk.

Tillgängligt GIS-underlag presenteras i figur 3.

2.4.2 Beslutade områdesskydd och naturvårdsavtal

Generellt strandskydd gäller 100 meter på var sida om Lasstorpsdiket (Länsstyrelsen i Södermanland) och innefattar förutom Lasstorpsdiket, även delar av diket och allén i väster. Då bebyggelse redan förekommer inom strandskyddsområdet är det möjligt att detta delvis är upphävt.

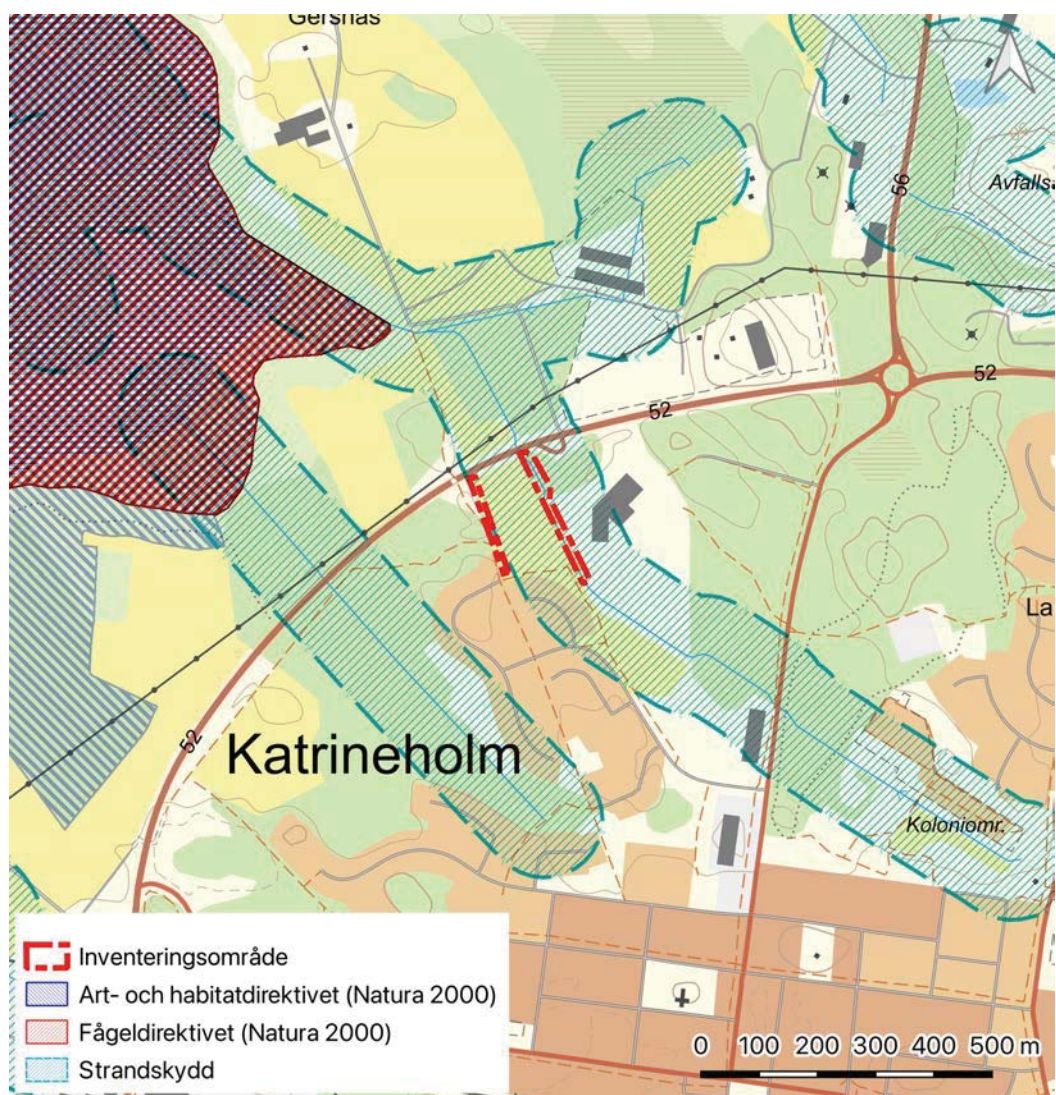
Sjön Näsnaren nedströms omfattas av skydd genom EU:s art- och habitatdirektiv samt fågeldirektiv. Sjön har pekats ut som Natura 2000-naturtyp *3150 Naturligt näringsrika sjöar* och är en av Södermanlands artrikaste fågelsjöar med häckande fågelarter som brun kärrhök, rördrom, salskrake och svarthakedopping. Sjön är även en viktig rastlokal för änder. Verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt riskerar att skada naturvärden i ett Natura 2000-område kräver tillstånd. Detta gäller även åtgärder utanför Natura 2000-områden kan påverka miljön i dessa (miljöbalken 7 kap. 27–29§§).

Avgränsade områdesskydd presenteras i figur 4.

Generellt skyddade biotopskyddsområden enligt miljöbalken 7 kap. 11§ och bilaga 1 till förordningen om områdesskydd kan exempelvis omfatta alléer samt småvatten och våtmarker i jordbruksmark. Även diken som håller vatten en stor del av året kan omfattas (Naturvårdsverket 2012). Ingen fördjupad inventering av generellt skyddade biotopskyddsområden har genomförts vid inventeringen.



Figur 3. Avgränsade naturinventeringar och planer i genomgången underlag.



Figur 4. Områdesskydd i genomgånet underlag som berör inventeringsområdet.

3 Genomförande och resultat

3.1 Naturvärdesbiotoper

3.1.1 Metodik och genomförande

Som underlag för att värdera och avgränsa naturvärdesbiotoper har hela inventeringsområdet genomströvats i fält. Biotoper, element, organismsamhällen, arter och andra relevanta företeelser har eftersökts aktivt och noggrant, så att naturvärdesbedömning och avgränsning ska kunna göras med god säkerhet. Naturvärdesbiotoperna har bedömts till olika naturvärdesklasser med stöd av noterade artvärden och biotopvärden.

Naturvärdesinventering i fält genomfördes vid följande tillfälle: 25 september 2024.

Naturvärdesbedömning och avgränsning av naturvärdesbiotoper som sträcker sig utanför inventeringsområdet har enbart gjorts med stöd av fjärranalys och tillgänglig miljöinformation.

Naturvärdesbiotoper ner till en minsta karteringsenhet på 1 000 m² har avgränsats och redovisats.

Naturvärdesbedömningen har omfattat naturvärdesklass 1 till 4. Innebörden av de olika naturvärdesklasserna framgår av tabell 2.

Vid inventeringen har håvning genomförts i vattenmiljön i inventeringsområdets norra del. Större delen av Lasstorpsdikets sträcka inom inventeringsområdet är instängslad och inte tillgänglig för närmare inventering. Stängslingen fortsätter vidare uppströms inventeringsområdet. Instängslade delar av vattendraget som inte har kunnat beträdas har bedömts utifrån vad som har varit synligt på håll, utanför stängslet. Bedömning av naturvärdesbiotoper bedöms ändå ha kunnat genomföras med god säkerhet.



Stängslad sträcka längs Lasstorpsdiket.



Tabell 2. Naturvärdesklasser för naturvärdesbiotoper (källa SS 199000:2023).

Högre naturvärde		
Naturvärdesbiotoper	<p>Högsta naturvärde Naturvärdesklass 1</p>	<p>Mycket stor särskild betydelse för biologisk mångfald</p> <p>Omfattar biotoper som har god överensstämmelse med ett referenstillstånd för naturliga ekosystem. Innehåller mycket goda livsmiljöer för naturvårdsarter och nästan alltid med inslag av rödlistade och hotade arter. Områden med högsta naturvärde är särskilt viktiga värdekärnor för biologisk mångfald i en nationell och regional grön infrastruktur. Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på nationell eller global nivå.</p>
	<p>Högt naturvärde Naturvärdesklass 2</p>	<p>Stor särskild betydelse för biologisk mångfald</p> <p>Omfattar biotoper som har väsentliga kvaliteter, typiska för naturliga ekosystem. Innehåller goda livsmiljöer för naturvårdsarter, ofta med inslag av rödlistade och hotade arter. Områden med högt naturvärde är värdekärnor för biologisk mångfald i en nationell och regional grön infrastruktur. Varje enskilt område med denna naturvärdesklass bedöms vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional eller nationell nivå.</p>
	<p>Påtagligt naturvärde Naturvärdesklass 3</p>	<p>Påtaglig särskild betydelse för biologisk mångfald</p> <p>Omfattar biotoper som har typiska kvaliteter för naturliga ekosystem men som kan vara delvis påverkade eller saknar längre kontinuitet och därför inte uppfyller kriterier för naturvärdesklass 1 eller 2. Innehåller oftast livsmiljöer för naturvårdsarter. Bidrar till en nationell och regional grön infrastruktur för biologisk mångfald. Den totala arealen av dessa områden har särskild betydelse för att bevara biologisk mångfald i Sverige. Enskilda områden kan lokalt ha stor särskild betydelse för biologisk mångfald där landskapet i övrigt är påverkat och har brist på biologisk mångfald.</p>
Visst naturvärde		
<p>Visst naturvärde Naturvärdesklass 4</p>	<p>Viss särskild betydelse för biologisk mångfald</p> <p>Omfattar biotoper med vissa kvaliteter av betydelse för biologisk mångfald. Kan innehålla livsmiljöer för naturvårdsarter. Bidrar till grön infrastruktur för biologisk mångfald åtminstone på lokal nivå. Den totala arealen av dessa områden har viss särskild betydelse för att bevara biologisk mångfald i Sverige. Enskilda områden kan lokalt ha särskild betydelse för biologisk mångfald där landskapet i övrigt är påverkat och har brist på biologisk mångfald.</p>	

3.1.2 Identifierade naturvärdesbiotoper

Vid fältinventeringen identifierades en naturvärdesbiotop som bedömdes uppnå **påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3**. Naturvärdesbiotopen utgörs av Lassstorspdiket med anslutande trädbård och buskmark.

Kartor över naturvärdesbiotopens utbredning finns i figur 5. Beskrivning och foto presenteras under rubriken "Objektkatalog för naturvärdesbiotoper" nedan. Ytterligare foton återfinns i "Bilaga 1" till denna rapport

Diket i väster bedömdes inte uppnå någon av de ingående naturvärdesklasserna. Då diket ursprungligen anlagts för att avleda vatten ifrån att rinna över den närbelägna åkermarken bedöms det även omfattas av generellt biotopskydd.



Figur 5. Redovisning av naturvärdesbiotopen som identifierades vid inventeringen.



3.1.3 Objektkatalog för naturvärdesbiotoper



Objektnummer: 1 Vattendrag

Naturvärdesklass: Påtagligt naturvärde – naturvärdesklass 3

Dominerande naturtyp: Vattendrag.

Natura 2000-naturtyp: -

Biotoptyp: Å, högvassar, flytbladsvegetation, lugnflytande vatten, uträtat/överfördjupat vattendrag, mjukbotten.

Hydromorfologisk typ: Överfördjupade vattendrag i finkorniga sediment (F).

Objektsbeskrivning: Lasstorpsdiket är vattenförande året runt och hade vid fältbesöket ett vattendjup i mitten av fåran på cirka 0,45 m och en bredd av omkring 4 meter. Sydväst om skolan blir vattendraget smalare med en bredd av cirka 2,5 meter. Vattenståndet på vattentytan var 100 cm under inre övre krön på vattengången under vägbron vid väg 52 i norr. Strandbrinkens höjd uppgick till 0,35 – 0,50 m. Vattnet var lugnflytande. Lasstorpsdiket rinner norrut, under väg 52, och kommer fram till fuktmarkerna vid sjön Näsnaren efter 350 meter. Näsnaren är ett Natura 2000-område. Vattendraget har i hela sin sträckning till Vallavägen i sydost en utpräglad rak fåra, med ett par mindre böjar. Det rinner genom ett flackt landskap. Ursprungligen har området sannolikt utgjorts av en våtmark med rännilar innan det dikades. Jordarterna som vattendraget rinner igenom utgörs av gyttjelera, där det är öppen mark och kärrtorv där det går genom skogsmark. Botten utgörs av mjukbotten som domineras av lera inom inventeringsområdet. Vatten- och strandvegetationen domineras av bladvass och i kortare sträckor av bredkaveldun. Där träd kantar vattendraget och skuggar vattenmiljön finns partier med öppet vatten och glesare växtlighet, med gäddnate, igelknopp, svalting och skogssäv. På strandkanten förekommer flaskstarr, vasstarr och grenrör. I buskskiktet finns viden, brakved, druvfläder och sly av mestadels björk. Trädsiktet utgörs av björk, klibbal, rönn, asp, sälg och i söder även av skogsek. Vattendraget är fiskförande, vilket indikeras av förekomst av fiskande gråhäger, som noterades vid fältbesöket. Bäver vistas periodvis i

vattendraget och har genom gnagda lövträd bidragit med död ved inom inventeringsområdet och uppströms i vattendraget. Vattenmiljön och dess närområde bidrar till att underlätta spridning i landskapet för vatten- och landlevande organismer. Vattendraget bedöms uppnå påtagligt naturvärde baserat på dess karaktär, storlek, organismsamhälle, historik och ekologiska funktion samt indirekta betydelse för Natura 2000-området nedströms.

Områdesskydd: Vattendraget omfattas av 100 meter strandskydd på båda sidor om vattendraget. Strandskyddet räknas från respektive strandkant vid normalvattenstånd. Sjön Näsaren nedströms har pekats ut som Natura 2000-område, med fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet som grund.

Biotopkvalitéer: Konnektivitet (land/vatten), kontinuitet, element.

Biotopvärdet: Biotop med viss särskild ekologisk funktion, mellan bra och dåligt tillstånd.

Värdearter: Spår av bäver förekom på flera platser i biotopen, vilken även bedöms som en lämplig miljö för arten. Även följande fågelarter som noterats inom 500 meter från inventeringsområdet bedöms kunna häcka i vassar, träd och buskar i biotopen: sävsparv (NT), ärt-sångare (NT), grönfink (EN), björktrast (NT), svartvit flugsnappare (NT), gulsparr (NT) och stare (VU). Trädklädda områden av naturvärdesbiotopen kan även ingå i revir för mindre hackspett (NT) och entita (NT). Av fågelarter som noterats i det kringliggande landskapet bedöms möjligen buskskvätta (NT), törnskata och rosenfink (NT) kunna förekomma. Bland övriga arter som noterats i landskapet bedöms även utter och vanlig snok kunna förekomma. Vattendraget bedöms även ha förutsättningar för i synnerhet vissa arter av groddjur, såsom mindre vattensalamander och grodor samt kan utgöra ledlinje och födosöksmiljö för fladdermöss i landskapet. Förekomsten av fiskande gråhäger indikerar, tillsammans med observerad biotopkvalitet och artsammansättning vid håvning, ett måttligt värdefullt organism-samhälle i vattendraget.

Artvärde: Förekomst av organismsamhällen med måttligt hög artdiversitet, i ett lokalt perspektiv eller viss artdiversitet i ett regionalt eller nationellt perspektiv. Sparsam-måttlig förekomst av värdearter med visst-påtagligt signalvärde.

Invasiva främmande arter: Kanadensiskt gullris växer i gränsen av objektet utanför inventeringsområdet i söder.

Fortsätter utanför inventeringsområdet: Vattendraget kommer in i objekten från Katrineholms tätort i sydost och fortsätter sedan vidare ut ur inventeringsområdet i nordvästlig riktning, för att slutligen mynna i Näsaren.

Referenser: Länsstyrelsen i Södermanlands län 2019, informationskartan Södermanland (Länsstyrelsen i Södermanlands län), kartvisaren Jordarter (Sveriges geologiska undersökning).

Datum och inventerare: 25 september 2024, Tiina Laantee.

Areal: 2,54 hektar



3.2 Arter

3.2.1 Metodik och genomförande

Tidigare kända uppgifter om naturvårdsarter och invasiva främmande arter har inhämtats från Artdatabanken 2024-09-13. För fåglar har artuttaget innefattat rödlistade arter och sådana som är upptagna i bilaga 1 till EU:s fågeldirektiv samt skyddsklassade observationer. Uttaget av fåglar har omfattat en buffertzona av 2 km från inventeringsområdet, under åren 2000–2024 och har inte tagit hänsyn till observationer av sträckande fåglar.

För övriga arter (rödlistade arter, arter i EU:s art och habitatdirektiv, fridlysta arter, signalarter och skyddsklassade artobservationer) har uttaget omfattat perioden 1985–2024 med en buffert på 500 m kring inventeringsområdet samt 100m från Lasstorpsdiket längs hela dess sträckning. Utöver detta har naturvårdsarter knutna till samma vattensystem som Lasstorpsdiket eftersökts i Artportalen över ett större område under perioden 1990-01-01 - 2024-09-31.

Naturvårdsarter och andra arter av särskild betydelse för biologisk mångfald har eftersökts aktivt vid fältinventeringen, med avsikt att naturvärdesbedömning och avgränsningar ska kunna göras med god säkerhet. Vid inventeringen har dessutom invasiva främmande arter av kärnväxter eftersökts översiktligt.

Redovisning av fåglar, där alla arter är fridlysta enligt 4 §, har begränsats till arter som omfattas av Fågeldirektivet Bilaga 1 och/eller är rödlistade och som bedömts relevanta att beakta.

Ingen fördjupad och systematisk inventering av arter utöver vad som nämns ovan har genomförts. Förekomster av värdearter och invasiva främmande arter har noterats så noga att det kan redovisas vilka arter som hittats inom respektive naturvärdesbiotop samt upprätta en total artlista för hela inventeringsområdet.

Fältinventering genomfördes den 25 september 2024.

3.2.2 Termer, nomenklatur och förkortningar

Naturvårdsarter omfattar *fridlysta arter* (Artskyddsförordningen), *typiska arter* (Naturvårdsverket - Natura 2000), *rödlistade arter* (Artdatabanken) och *signalarter* (Skogsstyrelsen, Jordbruksverket m.fl.).

Med *invasiva främmande arter* avses de som är upptagna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 eller som är på förslag för en svensk nationell förteckning av invasiva främmande arter (Naturvårdsverket 2023).

De arter som använts som underlag för naturvärdesbedömningen benämns som *värdearter*.

För ytterligare förklaring av de olika begreppens betydelse, se termer och definitioner i SS 199000:2023.

Samtliga arter anges i löpande text med vedertagna svenska namn. Om svenskt namn saknas anges vetenskapligt namn. I sammanfattande artförteckningar redovisas både svenskt och vetenskapligt namn. Namnen, såväl de svenska som de vetenskapliga, följer Svensk taxonomisk databas (Dyntaxa).

I löpande text anges fridlysta arter med § och rödlistade arter med aktuell rödlistekategori (Artdatabanken 2020). I de sammanfattande artförteckningarna används ytterligare förkortningar som förklaras i aktuella tabeller.

3.2.3 Tidigare fynd av naturvårdsarter/invasiva främmande arter

Tidigare har sammanlagt 12 naturvårdsarter noterats som bedöms vara relevanta för inventeringsområdet. Angivna fåglar och däggdjur har till stor del noterats utanför inventeringsområdet men bedöms kunna förekomma även i detta.

Färska gnagspår av bäver har tidigare påträffats vid Lasstorpsdiket, drygt 200 m uppströms inventeringsområdet (Artportalen, april 2020). Bävern är en nyckelart i det ekologiska systemet genom att skapa livsmiljöer för många andra arter. Bävrens dämningar i vattendrag skapar dammar och våtmarker, som i sin tur är rika på stående och liggande död ved. De berikar även mångfalden i kantzonerna till vattenområdena genom att fälla träd och skapa död ved, vanligen inom 0–40 meter ifrån strandlinjen.

I det kringliggande landskapet finns noteringar av flera arter/artgrupper som rör sig över stora områden och som även skulle kunna tänkas förekomma inom inventeringsområdet. Dessa redovisas mer ingående under aktuell naturvärdesbiotop och i beskrivning av landskapsområde.

Tidigare kända rödlistade och/eller fridlysta arter inom inventeringsområdet och dess närmaste omgivning presenteras i tabell 3 och figur 6.

I det kringliggande landskapet har även den invasiva arten jättebalsamin noterats.



Tabell 3. Tidigare kända rödlistade och/eller fridlysta arter som bedöms relevanta för inventeringsområdet, inom ett avstånd av 500 meter från dess gräns. Under kategori anges gällande rödlistekategori för rödlistade arter (Artdatabanken 2020) och under paragraf anges för fridlysta arter enligt vilken paragraf som arten är fridlyst.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Kategori	Paragraf
Däggdjur			
bäver	<i>Castor fiber</i>		Habitatdirektivet bil. 5
igelkott	<i>Erinaceus europaeus</i>	NT	
Kärlväxter			
ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN	
Fåglar			
björktrast	<i>Turdus pilaris</i>	NT	4 §
entita	<i>Poecile palustris</i>	NT	4 §
grönfink	<i>Chloris chloris</i>	EN	4 §
gulsparv	<i>Emberiza citrinella</i>	NT	4 §
mindre hackspett	<i>Dryobates minor</i>	NT	4 §
stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU	4 §
svartvit flugsnappare	<i>Ficedula hypoleuca</i>	NT	4 §
sävspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	NT	4 §
ärtsångare	<i>Curruca curruca</i>	NT	4 §



Figur 6. Tidigare noterade rödlistade och/eller fridlysta arter i inventeringsområdets närmaste omgivning.

3.2.4 Naturvårdsarter som noterats vid inventeringen

Spår av en värdeart påträffades vid fältinventeringen, äldre bävergnag noterades omkring 250 meter söder om inventeringsområdets gräns samt i inventeringsområdets norra del (tabell 4, figur 7). Förekomsten har registrerats på Artportalen 2024-11-15. Det kan finnas fler värdearter, rödlistade arter och fridlysta arter utöver de som påträffats och redovisats. Naturvårdsarter som tidigare observerats i omgivningarna och bedöms kunna använda naturvärdesbiotopen som livsmiljö under en annan tid på året redovisas i beskrivningen av biotopen.

Totalt har 10 värdearter använts som underlag för bedömning och avgränsning av naturvärdesbiotoper. De värdearter som utgjort underlag för naturvärdesbedömning



och avgränsning presenteras i objektsbeskrivningen för det område där arten påträffats.

Tabell 4. Påträffade värdearter, fridlysta och rödlistade arter inom inventeringsområdet vid fältinventeringen. Under paragraf anges för fridlysta arter vilken paragraf som arten är fridlyst enligt. Under övrigt anges övriga värdearter med N för nyckelarter. Under värdearter anges sådana arter som använts vid bedömning av naturvärdesklass med X.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Paragraf	Övrigt	Värdeart (X)
bäver	<i>Castor fiber</i>	Habitatdirektivet bil. 5	N	X

Naturvårdsarter som inte använts som underlag vid naturvärdesbedömning omfattar sådana arter som endast bedömts uppehålla sig tillfälligt inom inventeringsområdet eller inte är knutna till vattenförekomster och strandnära miljöer i området.

3.2.5 Invasiva främmande arter som noterats vid inventeringen

Inga invasiva främmande arter påträffades inom inventeringsområdet vid inventeringen. Vid översiktlig inventering i närområdet noterades en sparsam förekomst av kanadensiskt gullris *Solidago canadensis* vid Lasstorpsdiket drygt 100 meter uppströms, söder om inventeringsområdet (figur 7).



Figur 7. Påträffade naturvårdsarter och invasiva arter vid inventeringen.

3.3 Landskapsområden

3.3.1 Metodik och genomförande

Inventeringsområdet och dess omgivning har analyserats på landskapsnivå med stöd av fältinventering, fjärranalys och tillgänglig miljöinformation. Områden med likartade nyckelkaraktärer har avgränsats som landskapsområden. Utgångspunkten har varit de karaktärer som sätter prägel på landskapet, med tyngdpunkt på det som har störst betydelse för biologisk mångfald.

I analysen har ingått en bedömning av om några landskapsområden har särskild betydelse för biologisk mångfald och därför bör betraktas som värdelandskap.



3.3.2 Resultat

Ett landskapsområde har avgränsats vid inventeringen: sjön *Näsnaren och kringliggande småbrutna jordbruksmarker* (figur 7, objektnummer: 1).

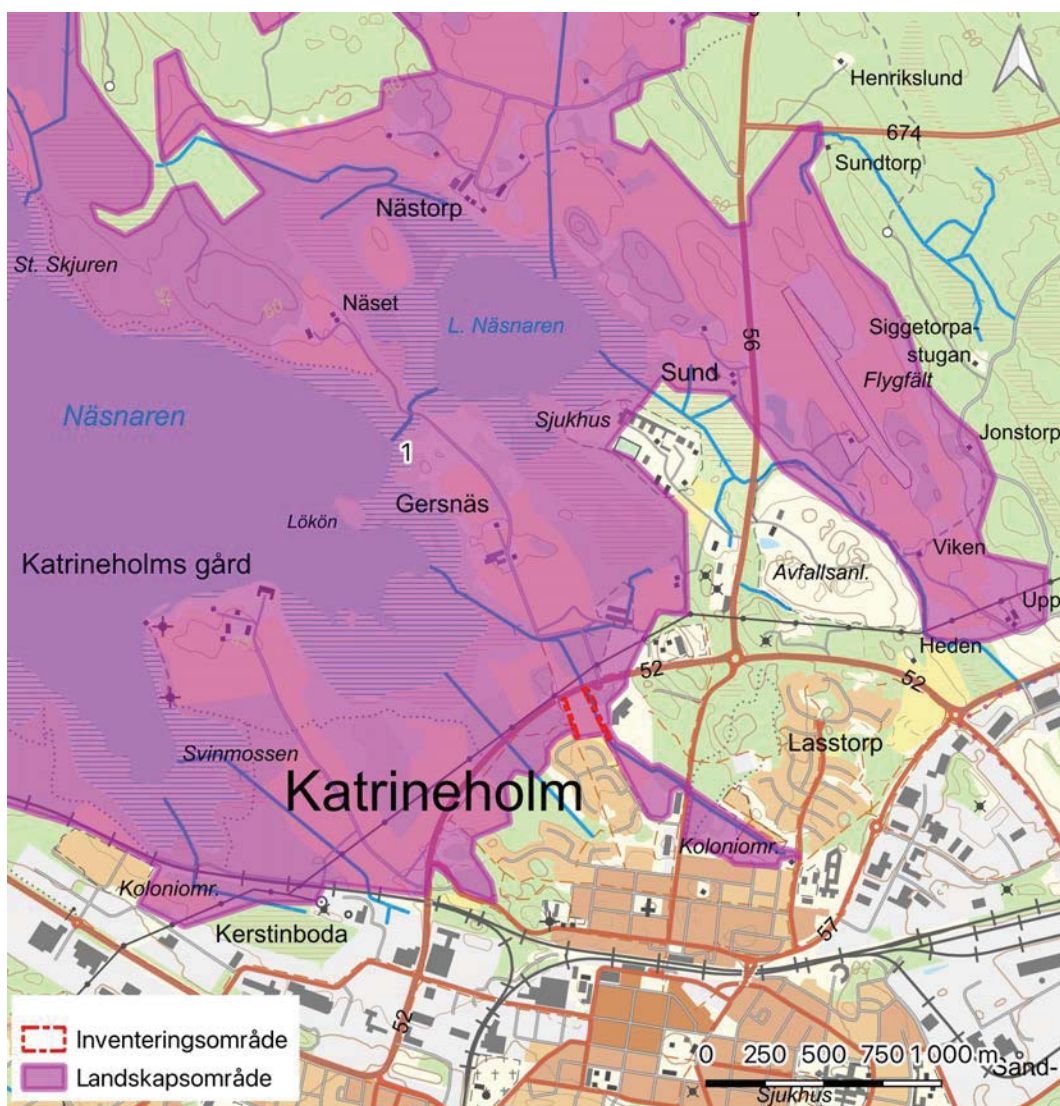
Området bedöms som ett värdelandskap utifrån dess betydelse för ett flertal sällsynta och rödlistade arter samt förekomster av biotoper med höga värden för biologisk mångfald. Landskapet har goda förutsättningar för vattenlevande organismer, kryptogamer och artgrupper som kärlväxter, fladdermöss, däggdjur samt grod- och kräldjur.

I landskapet finns både stora och små sjöar samt våtmarker. Näsnaren har höga värden för fåglar och vattenlevande organismer i landskapet, exempelvis som häcknings- och rastlokal för fåglar samt genom att hysa sällsynta arter bland vattenlevande organismer, såsom snäckor (Katrineholms kommun 2016). I sjöns vattensystem har även utter (NT) konstaterats i samband med en regional inventering 2005. Närmaste fyndplats för utterspillning är vid utloppet till sjön Kolsnaren vid Sjöholm.

Landskapet är del av en värdetrakt för skogsmark, Vingåkers-Katrineholms skogar, med ädellövskog, triviallövskog och barrsumpskog. I skogsmarken finns sumpskogar med höga biologiska värden, bland annat knutet till kryptogamfloran (Länsstyrelsen i Södermanlands län & Skogsstyrelsen 2006) samt gott om skogliga värdekärnor (Skogsstyrelsens nyckelbiotoper och objekt med naturvärde).

I jordbrukslandskapet finns även gott om särskilt skyddsvärda träd som har identifierats i samband med Länsstyrelsens inventeringar 2005–2006, i synnerhet kring Gersnäs gård norr om inventeringsområdet. Landskapets gårdsmiljöer och äldre betesmarker utgör även värdefulla livsmiljöer för många arter.

Landskapsområdet framgår av nedanstående karta (Figur 8).



Figur 8. Ett landskapsområde, som även har bedömts som värdelandskap, har avgränsats vid inventeringen.

3.4 Vattensystem

3.4.1 Metodik och genomförande

Alla vattenmiljöer inom inventeringsområdet har inventerats, som underlag för redovisning av naturvärdesbiotoper. Fältinventering för samtliga vatten har omfattat observationer längs stränderna från land och över vattenytan. Hävning har genomförts i tillgängliga delar av Lasstorpsdiket, i norra delen av inventeringsområdet men har inte kunnat genomföras längs instängslade sträckor. Översiktlig inventering har genomförts längs Lasstorpsdikets hela sträckning uppströms, söder om inventeringsområdet. Hydromorfologiska aspekter och grad av påverkan har tillmätts stor



betydelse tillsammans med tidigare kända uppgifter i tillgänglig miljöinformation. Ytterligare fördjupade inventeringar under vattenytan har inte ingått.

3.4.2 Resultat

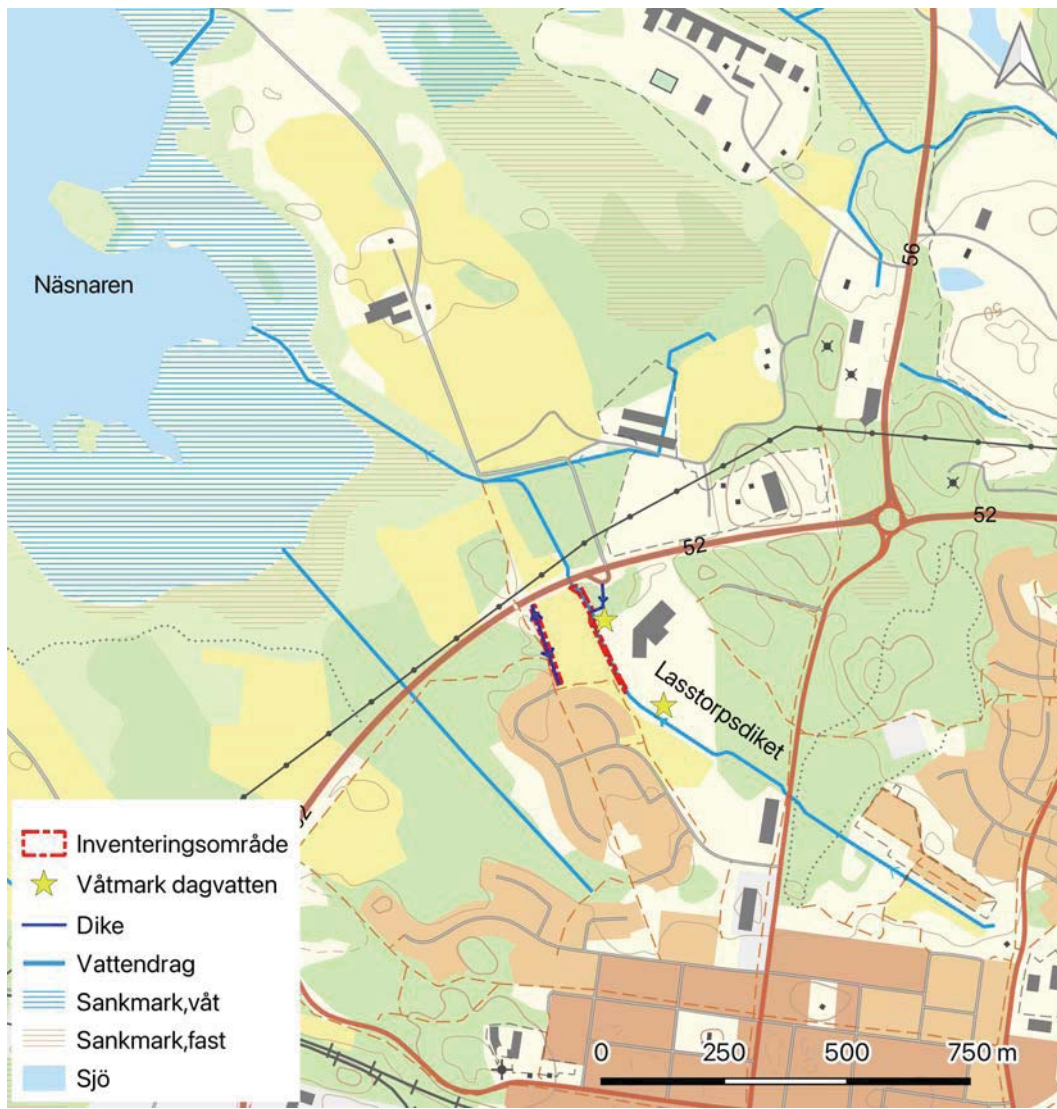
Inventeringsområdet ingår i avrinningsområde Näsnaren och omfattar de vattensystem som framgår av figur 9. Näsnaren har otillfredsställande ekologisk status beroende på övergödning och uppnår heller inte god kemisk status.

Vattendraget, som benämns Lasstorpsdiket av kommunen, börjar 900 meter uppströms utredningsområdet, väster om Vallavägen vid Lasstorp, och rinner parallellt med ett kolonilottsområde, över öppen mark, genom skog och nära låg bebyggelse. Vattendraget är cirka 4 meter brett inom utredningsområdet och blir bredare när den närmar sig stora vägen, väg 52. Vattendraget rinner norrut genom en brokonstruktion under väg 52 och vidare nedströms där det snart når den östra delen av sjön Näsnaren. Utloppet i sjön sker genom ett dike genom sjöns vassområde som börjar 200 meter söder om gården Gersnäs.

Diket i västra delen av inventeringsområdet är periodvis vattenförande och har sannolikt anlagts med syfte att avleda vatten från jordbruksmarken och den gamla vägbanan. Det avrinner till större delen söderut till en dagvattenbrunn, medan den övre delen avrinner norrut mot stora vägen.

Ytterligare ett dike ansluter till Lasstorpsdiket österifrån, i höjd med skogsområdet i inventeringsområdets norra del.

Vid skolan öster om inventeringsområdet finns även två områden med dagvattenhantering som bildar grunda våtmarksmiljöer. Dessa kan utgöra lämpliga livsmiljöer för exempelvis trollsländor och möjligen groddjur under blöta år.



Figur 9. Vattensystem som berör inventeringsområdet.



3.5 Beskrivning av allén



Allé med vårtbjörk och ek

Beskrivning: Allén i väster är en dubbelsidig björkallé av vårtbjörk som följer en gammal väggkropp i odlingslandskap. Allén är en del av den långa allén till Gersnäs gård på andra sidan av väg 52 i norr. I den centrala delen av allén, närmast åkern, står en grov och vidkronig ek (skogsek) med lågt sittande grenar, 273 cm i omkrets (87 cm diameter) i brösthöjd (1,3 m över mark). Den gamla eken är till övervägande del livskraftig och utgör även del av allén. Eken bedöms vara äldre än 200 år och stod därmed på platsen redan innan allén planterades. Eken bedöms uppnå Naturvårdsverkets kriterier för särskilt skyddsvärda träd utifrån dess bedömda ålder. En del av björkarna har fallit eller har nedfallna trädtoppar på grund av ålder. Allén skulle behöva kompletteras med nya träd (t ex vårtbjörk eller skogsek), där träd saknas idag. Till viss del finns unga träd på plats som skulle kunna röjas fram som nya alléträd. Det har inte ingått i uppdraget att inventera, avgränsa och naturvärdesbedöma allén men utifrån observationer i fält bedöms den preliminärt uppnå visst naturvärde (naturvärdesklass 4) med undantag för den vidkroniga eken som preliminärt bedöms uppnå högt naturvärde (naturvärdesklass 2).

Områdesskydd: Allén bedöms omfattas av generellt biotopskydd. Delar av allén omfattas även av strandskydd.

Upplýsningar: Samrådspåblyg med Länsstyrelsen råder för åtgärder som riskerar att påverka särskilt skyddsvärda träd.

Referenser: Länsstyrelsens Alléinventering (1971–1985). Naturvårdsverket 2004 & 2012.

Datum och inventerare: 25 september 2024, Tiina Laantee.

4 Referenser

4.1 Publikationer

- Katrineholms kommun 2016. Översiktsplan 2030. Katrineholms kommun – del landsbygd. Antagen av kommunfullmäktige 2016-12-19 § 189.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län 2017. Biotopkartering vattendrag. Metodik för kartering av biotoper i och i anslutning till vattendrag. Februari 2017. Meddelande nr 2017:09.
- Länsstyrelsen i Södermanlands län 1980. Fältprotokoll från alléinventeringen 1971–1985, allé nr. 404.
- Länsstyrelsen i Södermanlands län 2019. Bevarandeplan för Natura 2000-området SE0220306 Näsnaren.
- Naturvårdsverket 2004. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd. Naturvårdsverket, rapport 5411.
- Naturvårdsverket 2012. Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd. Mål och åtgärder 2012—2016, rapport 6496.
- Naturvårdsverket 2012. Biotopskyddsområden. Vägledning om tillämpning av 7 kapitlet 11 § miljöbalken. Handbok 2012:1. Bromma.
- Naturvårdsverket 2011. Vägledning för svenska naturtyper i habitatdirektivets bilaga 1 NV-04493-11 Beslutad: November 2011.
- Naturvårdsverket 2009. Handbok för artskyddsförordningen. Del 1. Fridlysning och dispenser. Handbok 2009:2. Naturresursavdelningen.
- SLU Artdatabanken 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. SLU Artdatabanken, Uppsala.
- Svensk författningssamling 1998:808. Miljöbalken. Klimat- och näringslivsdepartementet.
- Svensk författningssamling 2007:845. Artskyddsförordning. Miljö- och energidepartementet.
- Swedish Standards Institute 2023. Naturvärdesinventering (NVI) – Kartering och värdering av biologisk mångfald – Krav och vägledning. – Svensk Standard SS 199000:2023.

4.2 Officiella källor

- Jordbruksverket: Databasen TUVÅ. Resultatet av ängs- och betesmarksinventeringen. <https://etjanst.sjv.se/tuvaut/site/webapp/tuvaut.html>. Hämtat 2024-09-17.
- Länsstyrelsen i Södermanlands län. Informationskartan Södermanland. [https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?ap-
pid=46cb29e18ffc47f9a9f136c5f4798e2c](https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?ap-
pid=46cb29e18ffc47f9a9f136c5f4798e2c). Hämtat: 2024-09-12.



- Länsstyrelsens VattenInformationsSystem för Sverige (VISS). <https://viss.lansstyrelsen.se>. Hämtat 2024-09-17.
- Länsstyrelserna. Biotopkarteringsdatabasen. Nationell databas för biotopkartering – vattendrag. <https://biotopkartering.lansstyrelsen.se>. Hämtat: 2024-09-17.
- Naturvårdsverket. Kartverktyg skyddad natur. <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se>. Hämtat: 2024-09-17.
- Naturvårdsverket 2023. Vägledning EU-förordningen om invasiva främmande arter. <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/invasiva-frammande-arter/eu-forordningen-om-invasiva-frammande-arter/>.
- Sveriges geologiska undersökning. Kartvisaren Jordarter 1:25 000-1:100 000. <https://www.sgu.se/produkter-och-tjanster/kartor/kartvisaren/jordkartvisare/jordarter-125-000-1100-000/>. Hämtat: 2024-09-17.
- Skogsstyrelsen (Skogsdataportalen): Nyckelbiotopsinventeringen (nyckelbiotoper, naturvärden), storskogsbrukets nyckelbiotoper, sumpskogsinventeringen, biotopskyddsområden, naturvårdsavtal. <https://www.skogsstyrelsen.se/sjalvservice/karttjanster/geodatatjanster/>. Hämtat: 2024-09-17.
- SLU Artdatabanken. Uttag av naturvårdsarter, värdearter och främmande invasiva arter från observationsdatabasen och Artportalen inklusive skyddade fynd. Hämtat 2024-09-13.
- Trafikverkets Lastkajen. <https://lastkajen.trafikverket.se/login> Hämtat: 2024-09-17.

4.3 Bilaga – Foton



Lasstorpsdiket uppströms väg 52 i norra delen av inventeringsområdet.



Landskapet vid Lasstorpsdiket norr om inventeringsområdet, på andra sidan om väg 52.



Lasstorpsdikets norra del, inom inventeringsområdet.



Flytbladsvegetation i Lasstorpsdikets norra del, inom inventeringsområdet.



Vassdominerad sträcka av Lasstorpsdiket i höjd med skolan.



Mer öppet parti med dominans av kaveldun i Lasstorpsdiket, vid skolan.



Lasstorpsdiket i den sydligaste delen av inventeringsområdet.



Alléns södra del inom inventeringsområdet. Till höger om allén syns även diket i inventeringsområde b (figur 2)



Vidkronig ek i allén.



Allé och dike i inventeringsområdets norra del.



Alléns fortsättning söder om inventeringsområdet.